

Төрөөн чуртка улам хөй хөмүр дашты берээл!

Мээн күзелим боттанган

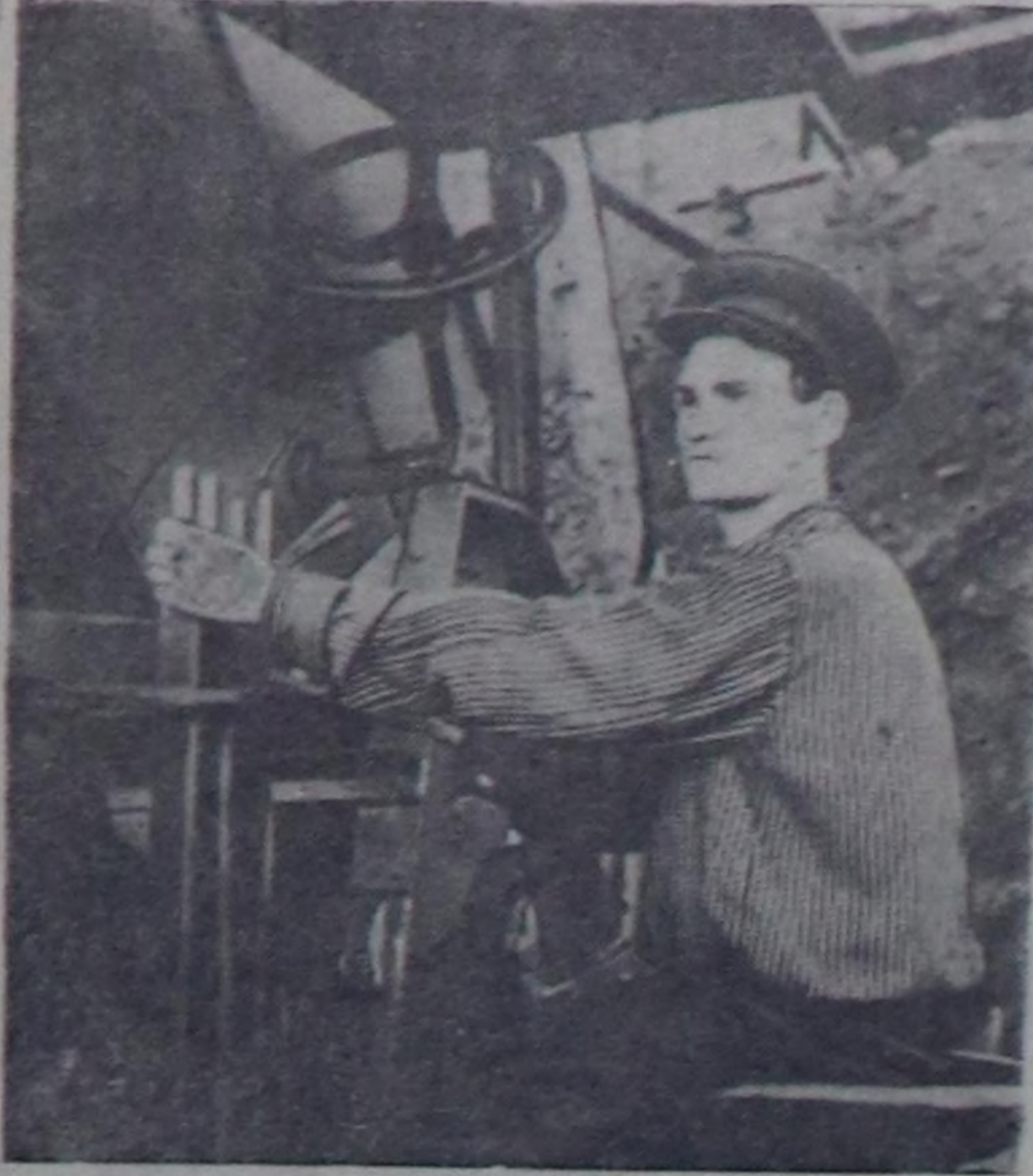
Ийн-Талмын шынааларында, Эжминин дагларында хөй каларып чорөөн биче үемде (ам харым 23) калдыг бир тускай эртеминг болурумну эн күзеп чорөөн мен Даг бидүргөсизинге шахтёр болуп ажыдаарымны шилеп алган мен.

Элегестин хөмүр даш шахтамында ам ийн чыл болдум. Мергежиди шигээлип аларынга баштайгы үеде бергелер турган, ыччала-даа даг мастерлери Чуйков, Литвинов, Булатов болгаш эске-даа эштерини дузалааныбиле техниканы кыска үениң иштинде өөренип, чижектиг ажылче шигчөөн мен.

Ат ватончиктеринге ээлчегде 50 вагонетр нормамы 75 чедир күүсөдип келдим. Бо чылдың июнда 763 вагонетр, а июлда 822 вагонетр сөөртүм. Бүдүргөсизинге кабылдаа ажыл участоттарынга ажылдап шыдаар кылдыр, шахтада бар база чаа көөп турар техникаларым өөренип ап турар мен.

Чагыдын алганым областың болгаш төп паразгалардан ажылдың мурнакчы дуржуугаларын, амдыраада чаа болуучунарын көмчүп, политехниктиг билимин бедидеринге үргүлчү өренип турар мен. Шахтёр мээн эң ынакшыдыг профессия Төрөөн чуртумуң бижык калды болур соруглам боттанган.

М. СУНДУЯ.

Элегес-Аксыйн хөмүр даш шахтамында ажылдарын механизастарынын денден чыл бүрүдө-ле бедип турар. Механизастаашкынын түнелинде хөмүр дашты казып, сөөртүп, озаалаар ажылдар чингеп турар болгаш хөмүр даштын чидиргелери өвөөжөөн. Ооң-биле калы ол чорук шахтёрларын күш-ажылын чингедир болгаш күш-ажылдың бүдүргүчүлүү бедидер, хөмүр даштын бот-үнезин кудулар арганы берип турар.

Чаа механизастарын болгаш дериг-херекселдерин шахта чыл бүрүдө-ле хөй-хөй биле ап турар. Элегес-Аксыйн шахтамы чокта чаа хөй хымштарлыг, боду чорутуу, «ТС—61 А» деп маркалыг экскаваторну алган. Ооң бүдүргүчүү бир шак иштинде 100 кубометр ажыг.

Ол машинага ажылдар күзелип комсомолчу В. Яркин илереткен. Машинанын нарын механизмин ол дүргөни-биле өөренип алган. Ол машинага ажылдап келген үенинде Яркин 2 муң ажыг автомашиналарга хөмүр дашты чүдүргөн.

Чурунта: 1. Чаа экскаваторнуң автомашинада хөмүр даш чүдүртү турары (салагай талазында); 2. В. Яркинни экскаваторну башкарып турары.

Фото Г. Сиротинни.

Төрөөн чуртумнун херээнге

Даг ажылында 1942 чылдан өгөлөп үзүктөл чокка ажылдап келген мен. Элегестин хөмүр даш шахтамында ам дөрт чыл болдум. Бүрүнүгү чылым озааладыг шанын 165 хуу күүсеткен дөш областын чурт үзетпүр эргелели менни хүндүлөл бижип-биле шынаан.

Дунам Александр Петрович Булатов биле кады забойщиктер ажылдап турар бис. Бистин каймыс-даа ай сангыда ортума-биле 1800 рубльди ажылдап ап турар. Сөөлгү кварталда хөмүр даш чымышынын планын 145 хуу күүсетим.

Мээн күш-ажылым Төрөөн чуртумнун улам чечектелишкенинин херээнге килдир дээрин билишпеш, тымышты мергежилемин болдунар-да арга-биле бедилип турар мен. Бо чылдың июлда 30 вагонетр хөмүр даш кастым, а шахтёр хүнүнге алдар болдуруп, августта тымыжымны 35 вагонетр чедирин хүлөөнтөм, 25 хүн 30 вагонетрди кастым.

Мээн амдыралым дыка эки: бажым чанын участоумда яны-буру ногаа тарымалдарым чаагай үген, хууда саар ишек база салып алган мен. Ажылдарымда-даа ажылдар, дыштанымга үзениде урууларымны ушкарып алган сөөлгүтөп чоруп турар хууда мотоциклизм база бар. Бо чүгү болза, Төрөөн партиямын чыгай чаазыстың совет кижилерин чаагай амдыралы дөш улууг кичээлгей салып турарынын боттанымга болур.

А. БУЛАТОВ.

ТЫВАНЫҢ ШАХТЁРЛАРЫНЫҢ ЧЕДИИШКИННЕРИ

САННАР БОЛГАШ ФАКТЫЛАР

Дагжыларның чурттаага амдыралын улам өскөдөрүнчө шахта эргелели чүгула күчөткөнгө салын турар. Чүгө бо чылым бешин чурттага бажынары тударында 120 муң рубльди чаргыдан турар.

Бүдүргөгө хөй чылым ажыдаа шахтёрларга, даг мастерлеринге болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларга бир угда шаңнал тымышына бо чылым 100 муң ажыг рубль төлөтпөр.

Элегестин шахта эргелели санаторийлерге, дыштанымга бажынарынче чыл соңында хөй ажылчыларны чорудуп турар. Чүгө сөөлгү чылда бешин курорттарга 10 ажыг дагжыларын чоруткан.

Шахтанын коллективинде чүгө сөөлгү ийн чылдарын иштинде бешин «Москвич» деп автомашинаны 2 кижини салып алган, мотоциклини 14 кижини, чадагерлерин 85 кижини, радиоприемниктерин 12 кижини салып алган. Ол аралында ажылчын суурал хууда 30 чурттага бажынары тутунган.

Тываның чер иштинин байлаанда дыка хөй саным «Кара алды» шыгыатынын чыдар. Тывага хөмүр даш казып тывары чокта чаа эгелөөн болгаш 1951 чылга чедир ооң тымыжы шөөлүг өвөө турган, чыл иштинде 10—15 муң тоннадан хөй өвөө хөмүр дашты казып турган.

Хөмүр дашты электри күжү-биле чүгө казырандан эске бүтү ажылдарын хол-биле кылдып турган.

Хөмүр даш бистин областың дүргөп өзүп отураар хергелели. Ажылды эзе тургузар болгаш хөмүр даш тымыжын дыка күчүдүрп сорулган Эзбек шахтамын шахтёрларын мурунга тургускан. Бо соругланы шахтёрлар күүсөдип шыдаан болгаш областы хөмүр даш-биле үзүктөл чок хандырып турар.

1951 чылдың эгезинде Элегес-Аксыйда шахтаның баштайгы тудууларын тудуушкуну эгелөөн, шахтёрлар Элегесе хөмүр даштын баштайгы тургайын дага казып эгелөөн. Ол үеде бээр үш чартык чыл өткөн. Элегес-Аксый ам таныткыма болу берген.

Бо кыска үениң иштинде хөмүр даш тымыжы барык үш катап өскөн. Хөмүр даштын бот үнези 24,4 хуу чингөөн, күш-ажылдың бүдүргүчүлүү дыка бедөөн. Хөмүр даш тымыжында хөй күш карер хол-болу ажылдарын механизастаан.

Механизастарын болгаш дериг-херекселдерин чыл-бүрүдө ап турарын ажылаа да хөмүр даш каттарын ажылдыг ажылдап кылдыр систематка ишчип турар, ол чорук шахтёрларын күш-ажылын чингедир арганы берип турар.

Шахтага хөмүр дашты узуу, казып

алыр транспорттарын тургусканы шахтёрларын ажылдар байланын дыка чингеткен, хөмүр даш чидиргелери өвөөжөткөн. Ам шахтада П-75 ден үш доккомобиль хөмүр даш узуу алыр дөрт транспорттарын хөмүр даш дагжылаар беш машиналарын ажылды, электри-биле чер үттедир машинанын ажылын, ыш дилер раманы, суг сордууар машиналарын, ставостарын хандырып, суурга чырыкты берип турар. Автопарк өвөөн улгаткан. Хөмүр дашты автомашиналарга чүдүрерин бүрүчү-биле механизастаан. Бо чылым Элегестин хөмүр даш участогуна хөмүр дашты хөй хымштыг экскаватор-биле чүдүртүп турар. Кызыл-Хавак участогуна авточүдүртүчүлөр-биле, ыччанган-тын хөмүр даш чүдүрер үеде автотранспорттун ээлчег манажыры узуаткынар болгаш автомашиналарын эргидеши улгалдыр апар. Бо чылым шахта хөмүр даш кастыраар машинаны алыр.

Кадрлар база өзүп турар. Механизастарын ажылдарын тускай эртемин кижилер чорудуп турар. Ажылчыларын чамды кезин инженер-техниктиг ажылдакчыларын таламындан чогуур дузалакчыны албышаан, ол эртемин бидүргөгө шигчээлип ап турар, ыччаарга чамды ажылчылар тускай курстарга өөренип турар. Комсомолчу Владимир Маслов электри слесарыларын куруу дооскаш, Элегес участогуна ийн чыл аяккаш, шахтанын механизаторларын эң дээрлеринин бирөөнине санатарып турар.

Виктор Монгуш бичилгиде-ле шахтага

ажылдап өгөзгөн. Элегес участогуна ажылдавышаан, Монгуш забойщиктин ажылын шигчээлип алган болгаш шахтанын мурнакчы ажылчыларын сангында кирген. Шахтанын баштаар чери Монгушту даг мастерлериниң куруунга чоруткан, ол курсту чедишкенин дооскаш, ам Кызыл-Хавак участогуна ээлчегин удурутуп турар. Забойщик турган Михаил Шафранов даг мастерлериниң куруун дооскаш, Элегес шахтамын кол участогу удурутуп турар. Даг техникумун дооскаш чаа-чаа тускай эртеминглер шахтага чыл бүрүдө кээп турар. Механизастарын ажылы үзүктөл чок хандырып турар, Кызыл-Хавак участогуна анык механизти эш Кулимов шахтанын коллективинин мывак болгаш хүндүлүг кижини болуп турар. Забойщиктер Булатов алышкылар, Чуйков, Осипов, Косыров, Бабаков боттарынын хүн нормалын 130—160 хуу ажыг күүсөдип турар. Чаалакчылар эштер Булатов, Потко нормаларын 150 хуу ажыг күүсөдип турар. Элегес участогуна эштер Сундуй, Литвинов олар база-ла ак-сеткилдиг ажылдап, озаалаар ажылын эки күүсөдип турар.

Шахтёр хүнүн таварыштыр Эзбек шахтамын коллективин хөмүр даш тымыжын талазы-биле бедип хүлээлгелерин алган.

Шахтёрлар боттарынын сөөлгө ээ болганнар. Июль айда пландан ажыг 446 тонна хөмүр дашты казып үндүргөн. Августта Элегес участогуна коллективини 300 ажыг тоннамы, Кызыл-Хавак участогуна пландан ажыг 400 хире тоннамы пландан артыкка берген. Бүдүргөгө көргүзгелери

улагтканы-биле шахтёрларын материалды байдалы экижин турар. 1954 чылдың 7 айларынын иштинде ажылчыларын айда ортумак ажыг төлөпери 994 рубль, ыччаарга чамды ажылчыларын 2000 болгаш ооң хөй рубль болуп турар.

Зотов алашкылар шахтага кады ажылдавышаан, чокта чаа «Москвич» деп чикик автомашина салып алган. Индык машинаны Николай Солодовников база салып алган.

Хөй-хөй шахтёрлар мотоциклерин, радиоприемниктерин болуп турар.

Шахтанын коллективинин чедип алган чедишкенин-биле чегелестип шахтанын ажылында шакты болуп турар четпестер чок өвөө бар. Электри станцияны чамдыкта ажылдаваастай бөөрге механизастар чогууру-биле ажылдакчыма, шахтанын ажылында бир аай дески болуп чорукту чедип албаан. Ажылчылар чурттага бажынар-биле эки хандырып тымышаан, чурттага бажынар тудуушкунга берген ашка-херекчилерин ажылдакчы кончук оожум, шахтаны кышкы үеде бетелтээр ажыл кошкак чоруп турар. Ажылдын айылы чок чоруткуну техникамын чуртумун үрөөр чоруктарын болдуруп турар.

Бо четпестерин чайлаптышаан, Эзбек шахтамын шахтёрлар коллективини хамур даш тымыжын дыка көүдөлдөп болуп аргалыг.

А. СТАНИСЛАВСКИЙ,
областын оттулар чүгү үзетпүрүнүн калдынын кол инженер.

САННАР БОЛГАШ ФАКТЫЛАР

Элегестин шахта коллективин бо чылдың сес айларында пландан ажыг 1150 тонна хөмүр дашты берген.

1954 чылда хөмүр даш тымыжын дайын мурундагы 1940 чыл-биле делээрге барык 35 катап көүдөөн.

Бүдүргөгө техника талазы-биле чегелестип дерингери шахта эргелели биче өвөө херекчилерин ап чоруткан. Бо чылдың баштайгы чартында тургайын ийгили чартында электри күжү 3 катап өвөө, чаа транспорттар улам немежилер.

Элегестин шахтамы сөөлгү үш айларын хөмүр даш тымыжын пландын 106 хуу күүсеткен. Бүдүргөгө электри станциямын амгы күжүн 1955 чылда ийн калган улгай тымарын планнан турар.

Шахта мергежилди кадрлар-биле хандырыптыган. Сөөлгү чылда бешин, Новочерлакский даг техникуму дооскан 6 анык техниктерин алган.

Совет шахтёрларын байырлалы

Дагжыларның чаңчыл болган байырлалдыг хүнү — Шахтёрун хүнүн хөй националдыг совет улуу бо чылым күш-ажылчы ишчелеринин чаа күшүтү көдүрүшкүчүлүү байланында демделеп турар. Бешин беш чыл планын дөдөр болган ажыг күүсөдөр дөш, аар индустрияны улам ынай көжүдөрү дөш, өвөө ажыл-агыйын шыгыны көдүрүшкүчүлүү дөш, чоңун хергелел барааннарын бүдүрерин улгаттыраар дөш социалистг чарышты бүтү чуртта калбартып турар.

Хөмүр даш үзетпүрүнүн ажылдакчылар коммунаны тургузушкунун херөөн боттарынын улууг салышкынын килерин турарлар.

Коммунист партиянын, Совет чаагыт салышкынын ажылы-биле бистин чурттуң хөмүр даш үзетпүрү шаанна, Октябрьинин социалистг Улуу революциянын мурунда чымын казып турганында, ам улуу ажыл-агыйнын долу механизастыг адыры кылдыр хуула берген. Совет Эвилеленде хөмүр даш тымыжы 1924—25 чылдарга дендөөрге, 19 катап улгаткан. Ол-ла үениң иштинде чаа-чаа хөмүр даштын районнар тургустуулуулан: Кузбасс, Караганда, Печора бассейни болгаш ооң-лаа өскөлөр. Олар улуу ажыл-агыйнын бүгү адырларын, ынактыг металлургияны шыма таарыштыр тургузар арганы берген.

Дайын сөөлүндеги чылдарга хөмүр даш шахтаалары чаа-даа туруп көрбөөн бедип бүдүрүчүлүү техника-биле дерингени берген. Ол болза, хөмүр дашты тыварынин технологияны болжаагырадыр болгаш бүдүрүлгенин организастарын — экижидер арганы берген.

Бүгү дөдөгө бир-ле дугарында хөмүр даш комбайнарын бисте, ССРЭ-де калбаа-биле ажылдап эгелөөн. Ол чорук эң хөй күш үнер ажылдары — хөмүр даш казыра болгаш дагжыларын механизастаар арганы берген. Бир эвес Ада-чурттуң Улуу дайынында чедир шахтааларга ол машиналар ховар ажылдап турган болза, амгы үеде ол машиналар эң-не кал-

баа-биле неперөөн. Ол ышкак хөмүрү казырамын, чүдүреринин, ооң породамын чүдүреринин машиналар, база электровоттар даг техникамын өске-даа хөй херекчилери кайгамчыкты-биле улгаткан.

Дайын сөөлүндеги үеде даг ажылдары таарышкан комбайнарын үзетпүр тургускан болгаш шигчээлип алган. 1953 чылда Донбассын, Кузбассын, Карагандамын, Уралды болгаш ооң-лаа өске бассейнерин шахтёрларыга 2400 хире хөмүр чүдүрер машиналар ажылдап турган. Ол болза, хөмүр чүдүрерин механизастарын дендениң 42 хуу чедир арганы берген.

Шахтааларын демпер бетоннар болгаш металл-биле бижылаарынын чаа херекчилери калбаа-биле хергелетинген. Амгы үеде 2000 ажыг километр хемчөөдиг даг иштинин ажылы шак мынды чаа арга-биле бижылган кылган. Ийн херөгүнеринг 900 кезек черлерге металл-биле бижылдашыкыны кылган.

Шахтааларын механизастыг хөмүр даш тымыжын өздүлгенин узуу дузалагы болуп турар. Бешин беш чылдың 3 чылдында хөмүр даш тымыжынын 23,3 хуу өскөн, күш-ажылдың бүдүргүчүлүү 15,3 хуу улгаткан, а хөмүр даштын бот-үнези 9,6 хуу чингөөн.

1951 чылда-ла ССРЭ-де хөмүр даш тымыжын кижини бүрүтүгө озаалаар дайын мурундагы чылдарга дендениң 60 хуу ашкан турган. Чурттуң оттулар чүгү баланымында 77 хуу хөмүр даш ажел-дел турар. Хөмүр болза, металлургия үзетпүрүнүн эң чүгүлө чинг-өт болгаш электри энергиянын ажылдап үндүрүп алырынын кол үнер дөш болуп. Хөмүр, демпер орук болгаш суг транспорттарына, химияны препараттарын бедилеп ал-

рында хөмүр даш кайгамчык эки чинг-өт болуп турар. Улуу Ленинни тодаргайлаан дөшүлөр алырга, хөмүр даш болза, үзетпүрүнү өзүлүг хлаби болуп турар.

Улуу ажыл-агыйнын улам ынайгы көдүрүшкүчүлүү боттарынын улууг ролюдун эки болгон совет шахтёрлар болза, боттарынын кыоммаккай күш-ажылы-биле Төрөөн чуртуну байлакшымын көүдүрер болгаш ооң-биле чоңунч чаагай-ажылдын бедидер дээрине бүрүн шигчирлиглер.

Бо чылым хөмүр даш үзетпүрүнүн ажылдакчылары Шахтёр хүнүнге чаа-чаа чедишкенин-биле ужурамын турарлар. Чедип айларын бүдүргөгө программамын ажыг күүсетинген. Бо чылдың бир дугаар чартында хөмүр даш тымыжы өрткөн хөмүр чүдүрер бодарга 8,2 хуу өскөн, ооң иштинде көсө кылдыр хөмүр 14,7 хуу өскөн. Күш-ажылдын дыка улуг бүдүрүчүлүү чедип алдыган.

Күш-ажылды болгаш бүдүргөгөн организастарын экижидеринин чүгүлө чүгүлө болза, хөмүрү казып үндүргөш, сөөртүп чоруктуже чедир ажылын дараалашкаа графикаи өзүлгө чорударынын депшилгелер арганы шигчээлип ажылдарын болуп. Индыг арганы Донбассын, Кузбассын, Москва чогуунун, Уралдын болгаш өске-даа бассейнерин шахтааларында ажылдап турар. Хөмүр дашты казырамын дараалашкаа арганы ооң тымыжы 35 хуу ажыг улгаттырган. Ажылдарын дараалашкаа графикаи өзүлгө шилчиркелерин болгаш хөмүр даш тымыжына радионализаторжу кемчелерин чорутканынын түнелинде 1954 чылдың II кварталында хөмүр даш үндүргөгөн 20,1 хуу өскөн. Ол-ла үениң иштинде тонна хөмүрүн бот-

үнези 2 рубль 20 копейк чилгөөн. Лутовин аттыг, Киселева аттыг, 3-бис Чистяковская, Румянцева аттыг, Доббасова Колганович аттыг болган Анненская, Полюсневская № 1, Кузбасса Киров болгаш Сталин аттыг, Караганда № 31 болгаш № 20, Жданов аттыг шахталар дараалашкаа графикаи өзүлгө ажылдарын чедишкенин ажылдап турарлар. Дараалашкаа арга болза, күш-ажылды организастарын оозагай хевир болуп турар.

Хөмүрүн ажык арга-биле (шахта чокка) тывары улуу-биле хөжгөн. Свердловск, Челябинск областтарда, Караганда, Уралда болгаш чурттуң оон-даа өскөр районнарында хөмүрүн механизастыгын коопшалаары дайын мурундагы 1940 чылга бодарга, ам 7,5 катап хөй хөмүрүн берип турар. Ажылдакчы коопшалаары Ада-чурттуң кайгамчыктыг техникамын — ССРЭ-де экскаватор, боду чорутуу ЭШ—1 болгаш ЭШ—14/75 деп драгайлар, электри күжү-биле чорутуу машиналар, 50 тонна чүккө көдүртүр дүмбөлөөр ажылдап турар. Хөмүрүн арылап сайырадыр талазы-биле улууг чедишкенин база чедип алдыган.

Эрткен үш чылдарын иштинде хөмүр дашты арылап сайырадыр фабрикаларга хөмүр даш болжаагырадыр ажылдарын ийн калып өскөн. Иччаажак ол талазы-биле негедде ам-даа улууг. Хөмүр дашты арылап сайырадыр фабрикаларын төвөөлөдиг күчүлөрүн ажылдарын бедидер, хөмүр дашты арылап сайырадырынын технологиямын экижидер болгаш металлургия заводтарына хөмүр дашты ажылдап үндүрүп бээрин күштү-биле улгаттыраарын чедип амыры эргежөө чүгүлө бооп турар.

ССРЭ-ниң хөжүдөгү бешин беш чыл планынын талазы-биле партиянын XIX съездининг директиваларында хөмүр даш тымыжын барык 43 хуу хире өстүрери баш улур көрдүгөн. Хөмүр даш үзетпүрүнүн ооң оозадааны чедишкенин күүсөдип турар. Чаартыкы-шахтёрлар күш-ажылы организастарынын аргаларын соксаал чок сайырадыр, хөмүр даш үзетпүрүнүн улам ынайгы көдүрүшкүчүлүн аргаларын дилеп тып турарлар.

Бүдүргөгөн мур-мур мурнакчылар боттарынын күш-ажылы үлгөү-чигөөн дагжыларга көргүзүп, оларын күш-ажылга бедип көргүзгөлөргө хандыкшыдын турарлар. Оларын иштинде Караганда бассейнерин хөмүр даш комбайнынын машинистери В. Величко болгаш Ф. Бушанский олар «Доббасс» деп комбайн-биле 1 ай иштинде 26 муң тонна хөмүрүн ажылдап тып амырынын адыры чедишкенин чедип ап турарлар. Денец механизастар Н. Соколенко, Г. Гадючка, С. Сорочатяга, Г. Бычков олар болгаш хөмүр даш казыкчылары Е. П. Пастухов, Д. Иванян, М. Бляков болгаш оон-даа өскөлөр бедип бүдүрүчүлүү ажылдап турарлар. Сталинкахороходь трестинин «Игнатевская» деп шахта-да казыкчылар чер иштинде дугаар дүртөн казып эртеринин рекордун чедип алганнар. Чаа техникамын чөп ажылдары дөш социалистг чарын шахтёрларын аралында калбарган. 1953 чылда «Комбайннын эң эки машинистин» атты 73 кижиге, «Казар машинанын эң эки машинистин» атты 82 кижиге, «Электровестун эң эки машинистин» атты 119 кижиге тымыскаан.

Партия болгаш чааа совет дагжыларын чурттаар оран-базынын, културтуг амдыралын экижидеринге аажок улууг салгыш салышкынын үндүрүп турар. Чүгө 1953 чылда хөмүр даш бассейнеринде 600 култура-амдыралдын албын черлерин, ооң иштинде 92 школар, 57 өмнөлгөлери болган полклинникаларын, 136 магазинерин, 11 ажилдер болгаш уруулар саатарын тулуп тургускан. Шахтааларын хоорайларда болгаш суурларда шахтёрларын чурттаага оран-базынарынның фондуу дайын мурунда турганына дендөөрге ийн калат өскөн. Бо чылдың бирги чартында чартык миллион дөрбөлчөп метр ажыг хемчөөдиг чурттаага шөдөрүн болгаш 113 култура-амдырал туулдарынын шөдөрүн ажылаага килерин-биле дооскаан.

Бо бүгү чүдүр болза, хөмүр даш үзетпүрүнө мергежилди доктаамал

кадрларын тургузар арганы берип турар. 1953 чылда шахтааларга ажылдап турар дагжыларын 54 хуузу 5-тен 10 чыл чедир стажтыг болуп турганнар. Сөөлгү чылдарда даг ажылчыларын барык ден кезин долу эскө ортумак болгаш ортумак школарын, база даг үзетпүрүнүн училищенин дооскааннар. Ийгили билгенин школарынды болгаш тускай курстарда он-он муң ажылчылар бүдүргөгө ажылдавышаан өөренип турарлар. Дагжы кадрларын бедилтээр талазы-биле күрүнегиз өөредилге четкизи болуп даг үзетпүрүнүн 350 школарын болгаш училищелери бар, олар чылдыңда 50 муң хире даг ажылынын талазы-биле тускай эртеминг кадрларын өөредип үндүрүп турар.

Иччаажак-даа чедишкенин-биле чегелештир, сөөлгү чылдары хөмүр даш үзетпүрүнө дыка хөй четпестер бар болуп турар. ССРЭ-ниң Дөдди Союдинин сөөлгү сессиясында ол дугайын чөптү-биле айтылган турган. Эзөөн хөй шахтаалар болгаш хөмүрү ажык арга-биле алыр черлер хөмүр даш тымыжын доктааткан планын күүсетпейн турарлар. Шахтааларын ажык чок туруп бээр чорун ам-даа улууг болуп турар. Хөмүрүн бот-өртгө ам-даа улууг хөвөөр болуп турар. Дагжыларын сорулгамы болза, хөмүр даш үзетпүрүнүн улам ынай көдүрүшкүчүлүн шактылаап турар ол бүгү четпестерин шийттирээл үзүлгөлөр болур.

Бүш-ажылын болгаш бүдүргөгөн организастарынын мурнакчы аргаларын шигчээлип аларын арга-биле хөмүр даш тымыжын улгаттыраар дөш, күш-ажылдың бүдүргүчүлүн бедидер дөш, база продукциянын бот-үнезин чингедир дөш социалистг чарышты калбартын чөдүрүр эргежөө чүгүлө.

Совет шахтёрлар бистин кадырагы узуу-вустун бирги одуруунга казан көзүлө туруп келгенер. Олар партияны болгаш чаагыт улууг салгыш салышкынын күш-ажылдын чаа-чаа мадырлыг чедишкенин-биле харымлавышаан, коммунистг ийгилигдин тургузушкунун улууг херөөн боттарынын салышкынын килерлер.

Совет чазактың төлөөлөрүндө Румынияда барганыга холбаштыр

БУХАРЕСТ. Август 25-те Совет чазактың төлөөлөрүн кезиктирсе—Совет Эмгекчилер Коммунисттик партиясынын Төп Комитетинин Президиум кезиктирүүгө кандайт. ВПСС-тин даргазы Н. М. Шверник болгон Молдав ССР-нин Министрлер Чөвүлелинин даргазы Г. Я. Рудь Журиду деп румын порт-беле Русе деп болгон портту каттыштырып турар. Дунай хемин кезик найыралдык көзүрүүгө чораннар. Совет чазактың төлөөлөрүн кезиктирсе Румыниянын ажалыңкы партиясынын Төп Комитетинин бир дугаар секретары Георге Апостол, министрлер чөвүлелинин даргазынын бир дугаар ордалымы Александр Могилор болгон Румыниянын ажалыңкы партиясынын Төп Комитетинин политбюро кезиктирүүгө кандайт. Дунитру Болну олар үдөп чораннар.

БУХАРЕСТ. Совет чазактың төлөөлөрүн баштын Н. М. Шверник Румын Улус Республикасынын профөвиллеринин удурутучу ажалыңкыларынын бөлү-беле—профөвиллеринин төп чөвүлелинин президиумунун кезиктирсе-беле болгон профөвиллеринин төп комитеттеринин даргазы-беле учурашкан.

Румыниянын профөвиллер төп чөвүлелинин президиумунун мурунда Н. М. Шверникке профөвиллердин төп чөвүлелинин даргазы Стефан Морару байыр чедирген. Ол бодунун кыска сөзүгө Совет Эмгекчилер профөвиллеринин румын профөвиллеринде улуз дууламчынын демделген.

Оңд соода Н. М. Шверник чүве чугаа-лаш, совет профөвиллердин өмүнөзүн-дөй румын профөвиллердинге икиг байыр чедирген. Ол ССР-нин профөвиллеринин мөйөмп алганы дуржугаларын, ажалыңкы чоннарын култура-амыды-ралыңкы херегелерин хандырыныга совет профөвиллердинин доктамак сатыш салымыннын дугайын, Совет Эмгекчи-лер Коммунисттик партиясынын болгон чазактың совет улустун мурунга салганы соругаларын чедикшиңкит боттаңды-ларынын тазы-беле профөвиллердинин ажалыңкы чаз хевирлеринин болгон методтарынын дугайын чугаа-лаш.

Н. М. Шверникте чугаазын улуз ич-чөзгөй-беле дыңнап болгон огурушкан-нарын дикриг соуугалын бодурган.

(СЭТА).

АКШ-та Коммунисттик партияны хоругдаар дугайында хоойлу төлөвилеринге удурланышыкы АКШ-тын Коммунисттик партиясынын президентиге чоруткан бизин

НЬЮ-ЙОРК. «Дейли Уоркер» солунун дуннатканын бугаар алдыга, АКШ-тын Коммунисттик партияны президент Эйзенхауэрге бизик чорутуп, Коммунисттик партияны хоругдаар дугайында хоойлу төлөвилеринге күш чок бодурунычче ону кыйгыткан. Ол бизикке компартиянын национ-ал комитетинин даргазы Уильям Фостер, Элизабет Финлин болгон Петтис Перри олар ат салган. Хоойлу төлөвилерин болгон коммунистерни хынаар чоруту күш чок бодуруныч компартияны еске-даа хөй-хөй организациялар-беле калы кыйгырып тур деп ында чугаалап турар. Ол хоойлу төлөвилерин—конституцияны шуут үрөни болгон фашизмче ажал улуз бозуптур. Ол хоойлу төлөвилерин профөвиллердинге улуз демселдин чөпсө бозуп турар болгон ону күзөп алыр бугу американар-га сөстү, парлаганын болгон организа-цияларыңкы хостуг чорутуу надысчи бугу-беле уузгаарынга таарымчалыг арганын тургузуп турар. Яны-бүрү политиктиг үрөк-болдарын американар он кем-чиги ханы дуврөзүн-беле көрүп турар. Чурттуң иштинде парлага үрөкелерин өөрөнип көргө, редакторлар, конституция айтырыгыларын тазы-беле тускай ар-теминг юристер, төөгүчүлөр, а ол ышкан миллион-миллион ортуак американар хоойлу төлөвилерин конституцияга улуз-ланымка кыдыр санап турарына көрү-жүп турар. Профөвилер организациялары күш-ажалды америк федерациялар болгон бугураага профөвиллердинин конгреси кат-тай хаара хоойлу төлөвилеринге учурашын турар. Олар хоойлу төлөвилерин хоойлу-жудугаа организациянын казан-бир шадга төлөвилердин турганы он дөр дзон анти-профөвилерчи кемчелерин бирөөн кыдыр санаышыаан, ону коллективтик көрө-дөр чарар өргөлөргө халдаашкын деп көрүп турар...

Политиктиг партия америк төөгүдө бир-де дугаарында хоругдагынын турары ол Бугу политиктиг партияларга чайлаш чок кызынашкынын таарымчалыг байдалы тургустунганы ол.

Хоойлу төлөвилерин гитлерки рейхстаг-тын бодунун үрөинде хуэин алганы хоой-

луга кончуг дөмөйлөшкө деп делегейин хөй-нигиш санап турар.

АКШ-та макартизмдин өзүдөинден шадга-ла айымызынган делегейин хөй-нигиш ол кемчиги гитлерки Германияны болгон Италияны, Муссолининни коммунисттик партияларын болгон хамаар-шынас профөвиллердин хоругдаар, он соода бугу хамааты хосталгаларын ууз-лап чок кыдыр соруга-беле ал чоруткан үрөкелеринкинери шичилал, чүгө ыдыг чүве-дир деп санап турар... Бир өзөс ол кемчиги күш чок бодуруныч хамаар-шыңкы силерге бизик-ле чигишиңкын бар болза, конституция болгон еске-даа айтырыгынын тазы-беле тускай ар-теминглерин тодарадылга чорударын сил-дере санадап тур бис. Бистиң дүрүм бугаар өргөлөртөш камгаалап демсе-жиринге болгон политиктиг партия бозуп догунаарына бөтөч бис. Харын бистиң бодал-оналымс-беле алдыга, бистер чүгө-ле чангыс политиктиг партиянын өргөни өзөс, харын бүгү американарнын хостал-ганын камгаалап тур бис.

Электра болгон радио үрөкүртүгү ажалыңкыларын хамааршынас каттыш-кы профөвиллеринин даргазы Фитцджеральд парлагага берген делегейинге компар-тиянын хоругдаар дугайында болгон профөвиллердинин ажал-чөвтүгүлганын кы-зыгаарлар дугайында хоойлу төлөвиле-рин «бистиң чуртувустуң төөгүдө он бугураага чүгө» дугайында бөтөч шикан.

«Дейли Уоркер» солунун Торонт кор-респондентини Канаданың депшикелиг ажалыңкы партиянын национ-ал күткө-күчү АКШ-тын компартиянын хоругдаар дугайында хоойлу төлөвилеринге улуз-ланымка илеретинген делегейдин парла-гага чаргаары-беле дамчып берген деп динкшатан. Тим Бастын ат салган өгө-лөткөндө миччар чугаалап турар. «АКШ-тын компартиянын хоругдаарын чөк бол-ган демократияге халдаашкын кыдыр бугуу шаварыңкы болгон президент Эйзен-хауэр конгрестинг шичтиренин күш чок бодурунын негөрөичче бугу депшикелиг канаданын кыйгырып тур бис».

(СЭТА).

Америк дайынзырактарын чаа оптуг аргалары

Кореянын төп телеграф агентилеринин дыңнады

ПЕКИН. Кореянын төп телеграф агентилеринин дамчыдып турары болза, чөкчө АКШ-тын камгаала Министрствөү Муруну Корееда туруп турар чамдык амер-ик каттыжымкынынын АКШ-тын «Стратегтиг соругаларына» эки бараан болуу» дөш Ожму океянын өскө район-нарычче, ылангыя Окнава ортуукече кез-ик-чамдыкпак октаар дугайында делегейди чарлааны Муруну Кореянын инфор-мация агентилеринин дыңнадыгы-рыдан илереп турар. Бу делегейди соода ол доран-ла Ли Сын Ман бодунун амер-ик койжаларын айтышынын-беле америк шериглер Кореега артык каар дөрдүн негеп эгелеш деп делегейде чугаалап турар. Август, 18-те хүндүс Ли Сын Манга болгон талаштыг хуралга америк шериглерин Муруну Кореяга кандыг ар-га-беле доктадыр дугайында айтырыгын чугаалашкан. Иччаарга кезеж Муруну Кореянын «национал хуралынын» онд сессиясына америк шеригдин кезектерин улузуринге шуут улууралын турар ре-золюциянын хуэин алган. Ол үдө амер-ик шериглерин Кореега кезеде артыр-дар дилегин АКШ-тын чалаңга болгон конгрессине база ол ышкан КНО-нун Кол Ассамблеясына чоруткан. Оң доартамда-ла хүнде Сеулдун чуртталкыларын америк шериглеринин кезектерин үндүрениге «удурланымкын митинг» деп алаар

митингке күш-биде сүрө берген.

Америк шериг кезектерин үндүрү дугайында айтырыгын долгангып бозуп турган бо бугу шуугаашкынын Каттышкан Штаттар шериг материалдарын Муруну Кореяге сөөртүп киреринин саянын көү-жүдүрүн чедип алдыр дөштин Ли Сын Ман кедүрүп үндүргөн деп американын Юнайт-ед Пресс агентилерин минин турар. АКШ-тын шериг баштиңчилеринин сана-лыга дайынышкан, Интернейшл агентиле-рин ол-ла үдө Ожму океянын өскө районнарычче октадыр ол америк шер-иглерге «Кореяге дайынчы кандыг-да үдө-де октадынган туруп бозуп» деп бизик турар. Бу үдө Вашингтонга америк болгон муруну корей шериг бодурунын төлөвилерин америк кезектерге октап боору-беле төлөвилеринге чөпсө-гөшкыни Муруну Кореянын команддылыгына шичиңки бөр дугайында айтырыгын чугаалашкып турар деп Юнайтед Пресс агентилеги дыңнадып турар.

Америк шериглерин бо таарыштырыл-галы Кореега тайбынга кыжымкынынын чүгө чайладып турар өзөс, харын Азия-нын өскө-даа районнарыча агрессиянын чаз-чаа олагаларын тургузарын бодуп турар деп Кореянын төп телеграф агентиле-ри айтып турар.

(СЭТА).

Америк ажалыңкы парлага американын Каттышкан Штаттарында үр үрүн дургузунда бозуп турар ажал совсалымкынынын демделген, ажал совсалымкыны кыланнар-беле эп-сөскө каттыжымкынын илеретип турар. Барын Вергия штатта турар Уиден деп хөмүр даш районунда шахтёрларын ажал совсалымкынын 1952 чылдын сентябрьда эгелеш. Дагжылар шахтаар-же шуртуп кирер чашаачы ескерилеринин эрттирбөс дөш оруктарга дүй туруп турарлар. Дагжылар, оларын өг-бүлелерин кезиктирени Уиденче ширеп автомобиль оруун ий чыл киреле хүнүңкы каларын турарлар.

Чуртукта: ажал совсалымкынын кылан дагжыларын болгон оларын ооддарынын Уиденче кирер орукут дүй туруп турары.

«Сатерди ивнинг пост» деп америк сетүүдөп алган чүрук.

Харысалгалыг редакторуң 3—62, харысалгалыг редакторуң ордалыңкынын, гитригчи амырал, култура болгон амырал кылдыренин—3—88, ажалы- агый, үрөкүрт болгон транспорт, чага кылдыренин, бугаатарынын 4—98, иштики информация кылдыренин—3—65.

АКШ-тын конгрессинин сессиясынын түңнелдеринге Хамаарыштыр

НЬЮ-ЙОРК. АКШ-тын конгрессинин 83-кү чымылдыгыңкы сессиясы бодунун ажалыңкы дооскан. Ол сөспө америка ажалыңкы чоннарын өргөлөргө болгон хосталгаларычче ревалциянын күштелген халдаашкынын демчөни ала-беле эрткен.

АКШ-тын коммунисттик партиянын хоругдаар дугайында хоойлу төлөвилерин демократтыг чуртуннарын үрөп, далам-беле сенатты болгон төлөвилердин парла-тын дамчытыр кирип келген. Демократ-тыг америк хөй-нигиштин делегейин бугаар алдыга, профөвиллердинге база хуу-р уланган, ол хоойлу төлөвилерин АКШ-тын конституциянын эң каржым-беле үрөни ол бозуп турар.

Сессия үе-шагымыңкы хөй нуруузуң эрге-чаргынын улам ийай хайымызынга болгон америк монополияларын байып алдырыга илг берип турар хоойлуларын чугаалашкып көргөчө болгон хуэин азы-рынга чаргылаан.

Сессияга хуэин алышкан ол хоойлу төлөвилердин бугаар национ-ал нефть болгон бодуштуң өскө-даа курааарылар, он-он миллиард долларлар ол монополия-ларын хуэинге шиччөө. Шериг проду-кциянын бугуруп ажалды монополияларга атомжуг бугурургени хынаар чорукту күштелдирер арганы берип турар таарым-чалыг байдалдар тургустунган.

Конгресс болза, олач-ажалыңкы үндүр-гелерин кыларын көрүп турар, монополияларга ажалыңкы хоойлу төлөвилерин хуэин алган. Ол хоойлу чангыс бир чүдүгү бугаар белин корпорациялар боттарынын ажалыңкыларын чыл иштинде 2,2 мил-лиард долларга көүдөни ал шыдаар.

Банкыларын болгон страхование ком-панияларын ортугаларына АКШ-тын күрүнө өрөниң кемчөлинин көүдөш-кыни 6 миллиард долларга ажалыңкы-чөкчө бозуп илерер. Күрүнө өрөниң тазы-беле чазак политиканынын түңнелде ол өрө тазы-беле хуулар 450 миллион долларга өзөр. Ол долларлар банкылар сейфтеринде болгон страхование компания-ларында карип эгелеш. Хуу салымкыны-нын чарыңкы, чамаларын бөдөниңге болгон шички чөкчөлөргө банкылар байып эгелеш.

Делегейин капиталисттик рыногунга америк монополияларын териндиге хуу-штарын деткириңче улаңган ажалыңкы хөй-хөмчөлөрин конгрестин эрткен сессияы алган, ол чорук монополияларын белик ажалыңкыларын үрө дөш бозуп.

Улуз капиталга ажалыңкы бугу-ле хоой-лулар конгрестин ийи палаталарын дам-

чыштыр саат чөккө эрттип турган. Ий-чарга америка ажалыңкы чоннарын амырал байдаларын ажалыңкычче улаң-ган савалдарын конгрестин кезиктирени терекке-даа албаан.

Конгресс ажалыңкы чоннарга «чик өр-тектиг бажыңнар» дөрдөрүн тудуушкунуң программанын кыдырган болгон ажалыңкылер тудуушкунуга акша-торөнгөни база ажал кыдырган. Страхование, ажал кымыл шыдавстарга дуаа көргүзгөни тазы-беле конгрессе санадыганын улуз өзөс кемчөлөрүн белин олар хуэин-көшөр. АКШ-та өрөдилге системазы, ылангыя шиколар чедипшенин харары-биле аар-берге байдалдар турар дөрдүн америк парлага хөй удаа айтып келген. АКШ-тын өгө болгон ортуак шиколарынын херегелерин хандырыныга бети дөргө-ле шиколар тудуушкунуң 12 миллиард долларга калбартыры эргөжөк чугула деп чөкчө чаа чырдымыштын эгелелин удурутучу Буоунал айтып турган. Ийиңкы турбуже штаттарын шиколар тудуушкунуга 500 миллион доллар бөр дугайында хоойлу төлөвилерин белин конгресс хереке албаан.

Конгрестин эрткен сессияы АКШ-тын экономикасында кризис бодушкунунарын улам ийай күштелгени-беле холбаш-тып тыштып келген хөй-хөй чугула ай-тырыгынын, чижөлөргө, ажал чөкчө-амышкыныга удуз демсел дугайында айтырыгы оюн ваащан.

Конгресс даштыкы политика тазы-беле АКШ-тын агресси планнарын болгон улузтар аразынын дүшкүртүч чоруктары күштелдирениң оларын чүдүгү көргүзүп турар хоойлуларын хуэин алган. Муруну Чөөн Азияга шериг эилелдин тургузарыга акша төлөвилерин бадлаан. Соңу-атлантагы эилелдин тазы-беле бодунун өнүккөниң чөпсө-гөшкө акша төлөвилердин көүдөндө конгресс көргөн. «Европанын камгалаа иштели-жигениң» дугайында көрөни күштүг бодуруп бадлаарын конгресс күш-биде чедип ал турган. Герман айтыры тазы-беле чангыс талалыңкы үрөкелерин ийиңкы сенат чүдүгү деп көрүп дөш АКШ-тын чазак баш бурнурга албап турган. Кылдат Улус Республикасынын КНО-да дүрүм бугаар өргөлөри кыдыр соругалыг резолюциянын конгрессе хуэин алган. Ол резолюциянын чугаалашкып көргөчө Совет Эмгекчилер, Кылдаттың, улус демократия-нын чурттарынын адына каржы күчү-контар капсырашкып турган.

(СЭТА).

БРАЗИЛИЯДА БОЛУШКУН

Президент Варгастын бодун өлүртүгөни

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс агентиле-ринин корреспондентинин Рио-Де Жанейродан дамчытканын бугаар алдыга, Бразилиянын чазак дыңнады чарлаан. Бразилиянын президентин Варгас оон кабинетинин кезиктирени-беле чөвүлө-жип хуралдаанынын соода, президентинин эрге-хуэингегин ордалыңкы президент Кафе Фильога дамчыдып берген, 90 хүн-нөр «шазак алдын шичтирлөө» деп ол дыңнадыга чугаалап турар.

Бразилиянын радиоу сөзүдүрөдү Варгас боду өлүртүгө берген деп дыңнашкан.

ЛОНДОН. Бодун өлүртүгөн Варгастын мөчү-сөөгүңкы чангында тымыган ча-галда «нефть болгон электрэнергия тазы-беле чазактын кемчелеринге хал-маарыштыр даштыкы оппозицияны» чыдак тыртып айткан утка бар болгон деп Рио-Де-Жанейродан Рейтер агентиле-ринин корреспондентини дамчыткан.

Варгастын албан-дужалымдан дүжүп бериниңкы «чөпсө-гөшкы эргидениң айымынын» байдаларында болуңган деп чүве Рейтер агентилеринин корреспондентинин Рио-Де-Жанейродан берген баа-бир өскө дыңнадынган ичиде бооп турар.

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс агентиле-ринин корреспондентинин дыңнадынын бугаар алдыга, Варгастын бодун өлүртү-гөниң биче муруну чарымында Бразилиянын чөпсө-гөшкы күштеринин үстүк эрге-дужалдыг төлөвилерин президент Варгас эрге-чаргыга артар бө аам со-лутуңган турар бө дөрдүн шичтирлөөр дөш Рио-Де Жанейрога чажыт чөвүлө хурал чымыдырлар. Корреспондентинин сөзү-биде алдыга, президент оруузуң тап-калар-беле бүргөп болгон хоорайын бугу чугула стратегтиг чөрдөрүнө дүй бөмөр тургусулаан.

Чөөн-чүк шинчилекчилеринин делегей конгреси

ЛОНДОН. Чөөн-чүк шинчилекчилеринин 23-кү делегей конгреси бодунун ажалыңкы август 23-те Кембриджде эгелеш. Конгрестин 900 төлөвлөр 5 хүннөриңкы ху-ругуңда яны-бүрү чурттарын эргөмөж-неринин илетелерин дыңнап, Чөөн-чүк-тү өөрөнип шичилээр айтырыгынын

тазы-беле бодал-оналдарын содушкан. Советтин хөй саныг бугу чөөн-чүк шинчилекчилеринин конгрестин ажалыңкыда киржилген онд соуугалым хайым-кытын турарың «Манчестер Гардиан» со-лун демделген турар.

(СЭТА).

Японияда ажал совсалымкынын

ШАНХАЙ. Төкно радиоуңкы дыңнадып турары-беле алдыга, Япониянын метал-лургия улузунун ажалыңкыларын профөвиллердин национ-ал федерация-нын чарлааны ажал совсалымкынын үргүзүлөп турар. Ажал совсалымкынын кымыл турарлар Мурун заводунд ажалыңкыларын ажалдан үндүрүп турар чорукка удуруланып турарлар.

Өртектиг саамынар саздарын тазы-биле «Оска Сиоен Торхисхиоу» Оска контораынын ажалыңкыларын профөвиллердин кезиктирени ажал совсалымкынын август 23-те эгелеш. Ажал совсалын турарлар ажал төлөвилерин болгон күш-ажал керөзөрия чарын негеп турар.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

Улус төлөөлекчилеринин бүгү-кыдат хуралына депутаттар соңгудаларынын доозулганы

ПЕКИН. «Женминьжибао» солунун дыңнадып турарын бугаар алдыга. Кыдаттың бүгү мөжүлөрүнө, Иштики Моол-дун автономия районунда болгон төп чөкчө чыгыргалыг хоорайларга улуз төлөвилеринин хуралдарынын сессиялары өрткөн, оларга чурттуң дөш хоойлу үндүрер органы—улус төлөвилеринин бүгү-кыдат хуралынын депутаттарын соңга.

Улус төлөвилеринин бүгү-кыдат хуралында мөжүлөдөн бир депутат 800 мүч соңгучулардан соңгукан. төп чөкчө чыгыргалыг хоорайларга болгон мөжү чыгыргалыг 500 ажал мүн кизи чуртталкымы үрөкүрт төптөрдөн бир депутат 100 мүч соңгучулардан соңгукан. Улузтун чөкчө-сөкчөг күштеринин 60 депутаттар болгон даштыкыда чурттал турар кылды өмгөнтөрүлөрү—30 депутаттар соңгукан. Биче националдыг районнардан улус төлөвилеринин бүгү-кыдат ху-ралына 150 депутаттар соңгукан.

Улус төлөвилеринин бүгү-кыдат хуралына шупу 1226 депутаттар соңгукан. Оларын аразында—бүгү демократтыг илтиелдерин, Кыдаттың бүгү

националдыгынын төлөвилерин бар. Соңгукан депутаттарын аразында—улустун төп чазакы болгон Кыдаттың Коммунисттик партиясынын удурутучулары Ма Цзю-дун, Лю Шо-ци, Чжоу Эн-лай, Чэу Дэ, Чэнь Юнь, тайбың дөш шыгара-нтай демселчи Сун Цзин-лин, Кыдаттың демократтыг партиясынын болгон хөй-нигиш организацияларынын төлөвилерин, партияны өзөс демократтыг ажалыңкылар, үрөкүрт болгон кезе ажалыңкыларын мурунчылары, култураның, өрөниң болгон уран-чүдөңкы ажалыңкылар бар.

Улус төлөвилеринин чөкчө ху-рааларына улус төлөвилеринин бүгү-кыдат хуралына депутаттар соңгукан-дан алдыга, КНР-нун конституциянын төлөвилерин чугаалашкан, эрге-чаргы-ның чөкчө органынын ажалыңкы чугаалашкып көргөн болгон кезик үрөкү чок соругаларын айткан.

Улус төлөвилеринин чөкчө хура-ларын чыгган чорук Кыдаттың улус демократиянын чуртун улам ийай бижы-ларынга арганы бөр деп «Женминьжи-бао» солун бизик турар.

(СЭТА).

Кыдаттын хөмүр даш үлөмпүрүнүн хөгжүлдөзи

ПЕКИН. Кыдаттын хөмүр даш үлөмпү-рүндө улуз өскөрөшкөн болгон болгон бозуп-даа турар. Хөмүр даш үлөмпү-рүнүн ажалыңкыларын бүгү-кыдат профөвиллеринин даргазы Чэнь Фун-гун делегейин бугаар алдыга, чурттуң хосталырынын мурунда Кыдаттын хөмүр даш шахталарына өргөшкөн маскаларын ишда-лайга көрүп бозуп турган. Шахталарын күш-ажалынын бугуру-чүдү кончуг чамыс турар. Шахтаарга механикастаан вентиляциянын чок турганы руда газтарынын болгон-чөкчө чаштыш-кыныга чедирип, он түрөндө хөй-хөй шахтёрлар өлүгө тазаркып чораш.

Кыдаттын хосталганынын соода шах-тёрларын күш-ажалынын байдалы үдө-ниң-беле өскөрөгөн. 1953 чылда шахта-ларын механикастызынын чедиле 1949 чылдында дөндөргө 24,5 хуу өскөп. Техниканын аймык чок чорунун тургузуу каала-биле непертерче чорук шахтёр-ларын ажалыңкы аймык чок бодуруган, 1953 чылда кыдат шахтёрларын күш-ажалынын бугуручүдү 1949 чылдында дөндөргө ийи ажал каттап өскөп.

Кыдаттын хөмүр даш үлөмпүрүнүн ажалыңкыларын ажал төлөвлөр чыл келген тууду бөдип турар. 1949 чылдан өгөлөш 1952 чылга чедир дагжыларга

2500 дөрбөлчүн метр чуртталга шөдүн тууду берген, ол болза, хосталырынын мурунда Кыдаттын шахтёрларын ийиңкы чуртталга фондузунда ажал турар. 1953 чылда шахтёрларга 660 мүн дөрбөлчүн метр ажал чуртталга шөдүн тууду берген. Бу чымыл чуртталга туудунун кемчөлөи баа улагаткан.

Шахтаар чангында тургускан эге болгон ортуак шиколарга ол-он муң шах-тёрлар өрөнип турар. Бу чымыл 100 ажал шахтёрлар Пекинин даг институтуна өрөнип кирген.

Күрүнөңкы салымыннын шахтёрлар маалыгы күш-ажалыңкы хуралым турар. «Чуртга хөй хөмүр даш» деп ажалынун ада-биле Кыдаттың шах-таларында күш-ажалы чарыш калбар-ган. 1949 чылдан эгелеш 1953 чылга чедир кыдат шахтёрлар 130 мүн ажал чоннарыңкы савалдарын киргендер.

18 шахтёрларга күш-ажалыңкы маалыры деп хуудулуг атты тывысқан. Сөөгү чил-дарын дургузуңда мүн-муң шахтёрларын улузурт ажалдарге депшиткен. 320 шах-тёрлар шахталарын началькитери аам оларын ордалыңкыларга, а 3552 шахтёр-лар—даг инженерлер болгон техниктери апарган.

(СЭТА).

Француз улустун күзел-соруу

ПРИЖ. «Европа армиясында» чалы-ныч алган Барыны Германиянын чөпсө-гөшкө деп турарына удуз улустун шич-чөшкын дөш париж керөзөни бугаар парламент санал-оналдар чорудар хууса-нын чөкчөшүлүп олурары-биле холбаштыр Францияда демсел улам-на калбарып турар. Чазакка барып турар хөй саныг телеграммаларда болгон чагааларда, национ-ал хуралдын депутаттарына барып турар төлөвлөрүн петицияларында (ийиңкы дөш өргүдө) база митингилерге, манифе-стацияга болгон хуралдарга французтар герман милитаризацияга удуруланып, «европа армиясында» дугайында керө-дөп отбазаларын негеп турарлар.

парламентинге ийиңкы петициянын алдыга 450 мүн чуртталкылар аттарын салган-дар, оон иштинде 20 чингыс болгон 40 муниципал чөвүкчөлөр, национал ху-ралдын 20 депутаттары бар.

Дыка хөй депутаттар ажалыңкы чонна-рын төлөвлөрүн кыйгырыныга харчы-лавышыаан, париж керөзөни хуэинге деп боттарынын шичтиренин бадтыкан турарлар. Устү Марна департаментинин депутат Дегаллевец Юльдин Шомон хоорайын демрорукчуларына делегейин болза: Европанын камгалаа иштели-жигениң дугайында керөгө удуз протокол-дар азы олар чөккө бадлаар мен. Сөөгү совет саналды (герман айтырыгын тазы-беле чугаалажымкынынын чоруга-рынын дугайында.—Ред.) көргөчө чөп-сө-гөшкөч мен.

Депутат радикал Массо Дийн хоорайын (Алды Альпы департаментин) ажалыңкы-нарын төлөвлөрүн париж керөзөниге удуз ол бадылаар деп бугуреткен. «Ады күрөндөрүн Европа болза, угаан чок му-гулай» деп ол меделген.

Шак ийиңкы делегейдин депутаттар Пеллар (хамзаарышас республиканы), Гислен (социалист), Держарно (радикал) болгон өскө-даа кылганнар.

(СЭТА).

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетинин кулукчуу, бажың № 3. ТЕЛЕФОНЫ: харысалгалыг секретарынын 3—68, пропаганда болгон кы